

Změňme park v okolí hvězdárny

Výhled na nebe

Kolem Hvězdárny a planetária Mikuláše Koperníka na Kraví hoře se rozkládá jeden z největších brněnských parků. Vrchol Kraví hory, zbytek někdejších pastvin, je nyní v okolí hvězdárny porostlý vysokými stromy, většinou javory. Je na ně věru pěkný pohled.

Když byly v padesátých letech první stromy vysazovány, zdál se to být dobrý nápad. Po několika desetiletích se ale začala projevovat stinná stránka věci. Hvězdárna se začala podobat zámku z pohádky o Šípkové růžence. Ne, že by ji v husté vegetaci nikdo nenašel. Ale z hvězdárny, odkud se lidé rozhlížejí po nebi, přestal být dobrý rozhled.

A tak skončily okouzující pohledy na zapadající Slunce či Měsíc vycházející nad Hády. V zimě je skrze holé koruny alespoň patrné, kde jsou (pohled dalekohledem je ale rozmazaný), jak se ale stromy olistí, obzor se velmi zúží. Z kopule hvězdárny se pak už nedá vidět Večernice. Ale i na střeše hvězdárny, odkud je rozhled lepší, lze pozorovat nebeská tělesa až dvě hodiny poté, co vyjdou nad Vinohrady – návštěvníci hvězdárny o hodně přicházejí.¹

Stále vyšší stromy na vrchu Kraví hory se zkrátka staly neslučitelné s dobrou funkcí hvězdárny. Opatření, kdy se alespoň ty, které překáží nejvíce, ořezávají, není dobrým řešením. Jednak ořezané javory mléče nevypadají z počátku pěkně, a jednak právě po ořezání vyhánějí šlahouny do výše. Koruny sice už po dvou letech vypadají i v zimě opět vesele, ale to už jsou opět příliš vysoké. Ořezávat by je bylo nutné každý druhý rok, a to postupně níž a níž. Nejen, že je to velmi pracné (a tedy nákladné), ale takový park ani není zrovna pěkný. Kromě toho je potřeba ořezat mnohem více stromů než se v nouzi dělo doposud.

Trvale udržitelné řešení je asi jen jedno: dnešní vysoké stromy nahradit nízkými, které do výšky nevyrostou. Napadají mne ovocné stromy, jejichž koruny se budou udržovat nejen kvůli hvězdárně, ale i proto, aby zůstaly přístupné a plodné. Vzhledem k tomu, že stráž směrem k náměstí Míru je denně obsypána dětmi, v teplém období na ní tráví čas desítky studentů, a prochází tudy ze Stránic na Veverí spousty lidí, nebylo by asi moc starostí, co s ovocem. Šlo by ostatně o ovoce cenné, z jednoho z nejčistších míst Brna. Vzniklý veřejný sad by mohl být spíše ovocné arboretum, přičemž na hvězdárně by se mohl prodávat jeho plánec s popisem odrůd. Na rozkvetlou Kraví horu by mohl být úchvatný pohled.

Těch pár ovocných stromů, které dnes kolem hvězdárny jsou, ukazuje, že o ovoce zájem věru je. Třešeň u zdi hvězdárny bývá obrána, hned jak plody ztratí ostře zelenou barvu. A přestože je tak exponovaná, větví má víc než dost, „přirozené prolamování“ nestačí a bylo by vhodné ji prořezat. Ostatně prořezávání stromů v budoucím sadu by mohlo být dalším užitekem, který Kraví hora poskytuje – pokud by se konalo jako veřejný kurs jak udržovat zahrady.

Jistě, aby sad mohl vznikat, je nutné nyní stromy pokácet. To je opravdu smutné, a je mi krásných zdravých stromů velmi líto. Tím spíš, že mi za desítky let, co mezi nimi pobývám, přirostly k srdci. Veliké kácení na vrcholu Kraví hory je věc, kterou by si měli všichni, co na hvězdárnu nebo kolem ní chodí, důkladně promyslet a předem se s ní

---

¹Bujné koruny kolem hvězdárny jsou na druhé straně i užitečné – nejsou tolik vidět špatné pouliční lampy, které svítí i rovnou „pánubohu do oken“ a návštěvníky při pozorování oslňují. To je ale jiné téma, totiž postupně vyměnit všechny lampy za takové, které svítí jen dolů. Pak bude vidět pod Kraví horou město, a ne ostré body pouličních svítilen. Pro odstraňování světelného znečištění a plýtvání elektřinou má hvězdárna kvalifikované odborníky a nabízí svou pomoc.

vyrovnat. Ba co víc, měli by na ni vyjádřit svůj názor, ne-li dokonce rovnou o ní hlasovat. Hvězdárna by nechtěla být v pozici, kdy jí mnozí nemohou přijít na jméno. Bude-li většina zainteresovaných pro dnešní javory místo pro výhled do vesmíru, ať javory zůstanou.

Vrchol Kraví hory bez vysokých stromů může něco přinést i těm, kteří se o vesmír tak moc nezajímají. Z budovy hvězdárny, kde se konají programy i přes den, ba i z jejího okolí, by pak začalo být opět vidět panoráma Brna. Vyhlídkových míst Brno zas tak moc nemá, natož pak takových, kde jsou dispozici i dalekohledy.

Jak postupovat

Především všechny úmysly, stanoviska a argumenty zveřejňovat. Aktuálně na Internetu (<http://astro.sci.muni.cz/kravihora>), ale i ve Zpravodaji městské části Brno-střed, v novinách a v relacích Českého rozhlasu Brno.

Pak se u hvězdárny ještě teď, než stromy začnou rašit, sejít s reprezentanty městské části, zejména z odboru životního prostředí (schůzka může být rovněž veřejná).

Na základě schůzky napsat článek pro Zpravodaj a svolat veřejnou debatu do sálu Hvězdárny a planetária Mikuláše Koperníka v Brně. Na debatě by mohli už vystoupit jednotliví odborníci, kteří by se ucházeli o získání zadání projektu rekonstrukce této části parku.

Projekt by měl být elektronicky zveřejňován, a v případě zájmu veřejnosti diskutován na schůzkách na hvězdárně.²

Pak projekt postupně uskutečňovat. Kácené stromy by měly být k odkoupení pro ty, kdo nabídnou nejvíce, ať již jen formou peněz nebo i práce na odstranění stromů. Přednost by mohli ale mít umělci a školy se zájmem o použití celých velkých částí stromů.

Závěrem

Rozsáhlá změna parku je velká událost. Možná, že by zasluhovala i změnu v přístupu k věci. Vzpomínám si, že na jednom z Brněnských fór před převratem (konalo se zrovna na hvězdárně), se mluvilo o tom, že by každý park měl mít svého zahradníka, který by byl všeobecně znám a respektován a o park by se staral celý život. Tak, jako tomu bývalo před sto léty.

K diskusi o stromech by jistě bylo možné přidat třeba diskusi o bazénku pod strání, podivuhodném artefaktu. Anebo o celé Kraví hoře, kterak by se mohla měnit ve smyslu územního plánu. Já osobně bych se přimlouval za proměnu některých trávníků ve květnaté louky (po vzoru střechy Haus der Kunst v Bonnu). Naštěstí jsou stromy na vrcholu Kraví hory na zbývajících problémech nezávislé, a lze se jimi zabývat přednostně a snad i dospět ke konsensu.

Jistě, konsensus nestačí, ještě je potřeba peněz. Věřím, že Brno-střed je najde, i když třeba jen na realizaci postupnou.

Hvězdárna a planetárium Mikuláše Koperníka v Brně,
14. března 2000,
Jan Hollan

---

²Hvězdárna nabízí i jednotlivým zájemcům konzultaci o problému spojenou s prohlídkou hvězdárny.